

Introduktion till AIDS Accountability Country Scorecard

AIDS Accountability International
2008

Introduktion till AIDS Accountability Country Scorecard

AIDS Accountability Country Scorecard är ett nytt analytiskt verktyg som bidrar till en mer effektiv utvärdering av hur länder svarar mot HIV och AIDS. Country Scorecard är huvudsakligen tänkt att vara en resurs för aktivister i civila samhället, för globala organisationer som arbetar med AIDS, samt för andra politiska aktörer som strävar efter att hålla regeringar ansvariga för vad de har gjort, eller underlåtit att göra, på AIDS-området. Det belyser starka och lyckade insatser från vissa länder, och misslyckanden från andra. Det skapar debatt kring de komplexa strukturella och politiska faktorer som driver AIDS epidemin och hur dessa kan bäst bemötas i olika kontexter. Country Scorecard syftar också till att förbättra länders utvärdering av de insatser som görs mot AIDS samt hur dessa utvärderingar rapporteras och diskuteras såväl mellan aktörer inom länderna som mellan aktörer på global nivå. Det är bara genom sådana utvärderingar och diskussioner som insatserna mot HIV och AIDS kan bli mer effektiva.

Då Förenta Nationernas medlemsländer antog 'Declaration of Commitment' om HIV/AIDS i 2001 lovade man att regelbundet rapportera till FN-systemet kring vilka insatser man gjorde mot AIDS. Detta löfte upprepades år 2006. Country Scorecard bygger på data som samlades in av United Nations Joint Programme on HIV/AIDS (UNAIDS) i 2008.

Den data som UNAIDS samlar in finns tillgänglig på dess hemsida, men information är spridd över enskilda landrapporter vilket gör den svårtillgänglig och överskådlig. AIDS Accountability Country Scorecard har för första gången sammanställt detta material på ett analytiskt och överskådligt sätt som möjliggör jämförelser mellan olika typer av insatser och mellan olika länder.

AIDS Accountability Country Scorecard har arbetats fram genom omfattande diskussioner mellan internationella experter på bland annat utvärdering, folkhälsa, samt representanter från det civila samhället från olika delar av världen.

Country Scorecard Element

Country Scorecard bygger på analyser av åtta olika element som alla är nödvändiga delar av ländernas insatser. Dessutom innehåller Country Scorecard en sammanställning av hur val länderna rapporterade information på alla de åtta elementen. AIDS Reporting Index visar tydligt vilka länder som var dåliga på att rapportera sina insatser mot AIDS.

Varje element bygger på en eller flera frågor i UNAIDS utvärdering. Länderna poängsatts efter sina svar på frågorna och dessa poäng översätts sedan till betyg, från A (mycket bra) till E (mycket dåligt). Länder får 0 poäng för varje fråga som de inte rapporterar ett svar på, vilket drar ner den sammanlagda poängen och betyget.

De åtta elementen i Country Scorecard är:

Element 1: Datainsamling

Detta element visar huruvida länderna har samlat in den nödvändiga informationen om de mest centrala epidemiologiska och beteendemässiga aspekterna av HIV/AIDS, t.ex. vilka grupper av befolkningen som är smittade och hur smittan sprids. Sådana faktorer kan variera starkt mellan olika länder och mellan regioner inom länder. Endast om länderna har denna information kan de formulera ett effektivt svar mot epidemin.

Element 2: Fokusering på riskutsatta grupper

Detta element visar hur stor del av de finansiella resurser som satsas på HIV/AIDS som går till insatser riktade mot de grupper som löper störst risk för HIV-smitta, t.ex. män som har sex med män, prostituerade samt intravenösa drogmissbrukare. I många länder är dessa grupper marginaliserade och diskriminerade, och de får därför inte så stor del av resurserna som vore motiverat för att stoppa en fortsatt spridning av HIV.

Element 3: Behandling

Behandling med bromsmediciner kan förlänga livet på en HIV smittad person med åtskilliga år. Detta element visar hur stor del av dem som behöver mediciner som verkligen får dem. Marginaliserade och utsatta grupper i befolkningen har ofta sämre tillgång till mediciner. Ett effektivt svar mot AIDS kräver att alla som behöver bromsmediciner också har tillgång till dem.

Element 4: Prevention

Detta element visar hur stor del av särskilt riskutsatta grupper som nås av olika insatser för att förhindra ytterligare smittspridning. Omfattande och långsiktiga preventionsprogram på nationell nivå är en nödvändig del av ett lands svar mot AIDS. För att vara effektivt måste sådana program anpassas till varje lands specifika typ av epidemi.

Element 5: Koordinering

Detta element visar i vilken grad ländernas insatser mot AIDS är koordinerade genom den institutionella modell som kallas 'Three Ones'. Modellen syftar till att säkerställa att ett lands olika insatser mot AIDS kompletterar varandra och implementeras på det sätt som är mest effektivt. De tre komponenterna är:

- En nationell övergripande policy som samordnar olika statliga och samhällsliga insatser.
- En nationell myndighet med mandat att agera inom alla relevanta politikområden.
- Ett nationellt system för utvärdering av landets samlade insatser.

Element 6: Det civila samhället

Regeringar kan inte hantera insatserna mot HIV/AIDS på egen hand. För att insatserna skall bli effektiva krävs ett nära samarbete med olika aktörer i det civila samhället. Detta element visar i vilken grad dessa aktörer spelar en aktiv roll i insatserna mot AIDS.

Element 7: Finansiering

Detta element visar hur mycket pengar som investeras i insatserna mot AIDS. Ett effektivt svar mot AIDS kräver att nödvändiga resurser görs tillgängliga och att de används effektivt.

Element 8: Integrering av mänskliga rättigheter

Detta element visar i vilken grad som den formella AIDS-politiken tar hänsyn till grundläggande mänskliga rättigheter. Elementet säger dock ingenting om huruvida mänskliga rättigheter respekteras i genomförandet av insatserna mot AIDS.

AIDS Reporting Index

Bristen på transparens är den viktigaste orsaken till svagt ansvarsutkrävande. Länders insatser mot AIDS kan bara utvärderas om länderna själva rapporterar informationen i FN:s utvärderingsprocess. Den sista komponenten i Country Scorecard är därför ett index, AIDS Reporting Index, som tydligt identifierar de länder som inte rapporterade några som helst svar på de frågor som bygger upp ett eller flera av de åtta elementen. Länderna rankas på en skala A-E, där de som rapporterade information på alla element får A, och de som rapporterar på 1-2 element får E. De som inte gav information på något element betecknas med 'No data'.

Generella slutsatser: brister och behov som identifieras av Country Scorecard

Arbetet med Country Scorecard och analysen av dess resultat har tydligt visat på tre övergripande problem som bör prioriteras av nationella och globala aktörer. Om dessa problem åtgärdas kan nationella politiker ställas till svars på ett effektivt sätt för bristande insatser. Detta skulle stärka den globala utvärderingen av länders insatser vilket leder till bättre förståelse av vilka insatser som är mest effektiva i kampen mot AIDS.

Behov av oberoende validering av information

Den information som länderna skickar till FN reflekterar endast hur regeringarna bedömer sina egna insatser. Visserligen kan aktörer i civila samhället påverka rapporteringen till viss del, men i huvudsak kontrolleras rapporteringen av regeringarna. De flesta regeringar försöker förmodligen ge en sann bild, men det finns för närvarande vet vi inte om eller på vilket sätt som informationen kan vara missvisande. De betyg som Country Scorecard ger länderna skall därför tolkas med försiktighet eftersom vi inte vet hur hög validitet den ursprungliga informationen har.

AAI menar att validiteten av den information som länderna rapporterar bör bedömas av oberoende experter. Till en del görs detta av UNAIDS då det gäller data om epidemin och sexuellt beteende, men det är oklart hur pass omfattande den processen är, vilka länders data som kontrollerats, samt precis vilken data som har granskats. UNAIDS har inget mandat att kritiskt granska den information som länderna skickar in om de mer politiska aspekterna av AIDS-arbetet. AAI skall därför utveckla en konsultativ process för att förstärka informationens validitet med hjälp av en panel av oberoende experter.

Som ett komplement till Country Scorecard har AAI tagit fram ett antal landprofiler där olika problem med rapporteringen belyses mer i detalj. AAI kommer att ta fram sådana landprofiler för alla länder under 2009.

Behov av bättre och mer komplett rapportering

Fler länder skickade in rapporter till FN i början av 2008 än vad som skedde 2006. Men ännu är det alltför många länder som inte skickar in någon data alls, eller som rapporterar mycket bristfälligt. Vissa länder redovisar orsakerna till sin bristfälliga rapportering, men långtifrån alla. Den metod som Country Scorecard bygger på ger lägre poäng till de länder som inte rapporterar. Det innebär att den bedömning som Country Scorecard gör på basis av ett lands rapportering i vissa fall kan ge en orättvis kritik av landets faktiska insatser mot AIDS.

AAI är väl medvetet om att bristfällig rapportering från ett land inte nödvändigtvis motsvarar en lika bristfällig AIDS politik. Dock är det så att bristfällig rapportering bryter mot de löften som länderna gav i FN:s 'Declaration of Commitment' att på ett tydligt och komplett sätt utvärdera och rapportera sina insatser mot AIDS. Utan en sådan rapportering kan inte insatsernas effektivitet bedömas, och inga politiker kan ställas till svars för slöseri med knappa resurser. Genom att dra ner betyget för länder som inte rapporterar som de borde vill AAI främja bättre och mer komplett rapportering i framtiden.

Behov av ytterligare utvärderingsindikatorer

De 25 indikatorer som FN använder i utvärderingen av länders svar mot HIV/AIDS är nödvändiga men inte tillräckliga. Fler indikatorer behövs om vi riktigt skall förstå vad som händer i olika länder. Till exempel frågar man i utvärderingen om den formella politiken respekterar mänskliga rättigheter men man frågar inte efter information om eventuella problem och brott mot dessa rättigheter då insatserna genomförs. Därutöver menar AAI att det borde finnas indikatorer som på ett tydligare sätt utvärderar insatserna med utgångspunkt från genus, barn och ungdomar, samt omsorg- och stödinsatser. AAI kommer att utveckla metoder för att integrera dessa aspekter i framtida versioner av Country Scorecard.

Osäkerheten kring informationens kvalitet, bristen på oberoende validering av data, och ländernas bristande rapportering kring flera aspekter av insatserna mot AIDS förhindrar ett effektivt ansvarsutkrävande av politiker och regeringar.

Genom att kontinuerligt utveckla förbättrade och mer omfattande versioner av Country Scorecard vill AAI bidra till en förbättrad utvärdering av länders svar mot AIDS i syfte att ställa regeringar till svars för brutna löften och bristande politik. Country Scorecard kommer att förstärkas ytterligare genom att den information som länder rapporterar granskas av en oberoende expertpanel, samt genom att ytterligare element tillförs till Scorecard. AAI kommer att bidra till det arbete som redan pågår med att förstärka och samordna FN:s utvärderingsprocess av länders svar mot AIDS. AAI hoppas att Country Scorecard skall stimulera intresse och debatt kring länders svar mot AIDS och deras utvärdering och rapportering till FN, och att Scorecard skall förstärka krav på politiskt ansvarsutkrävande.

Om AIDS Accountability International

AIDS Accountability International (AAI) är en svenskbaserad insamlingsstiftelse med syfte att öka ansvarstagande och ledarskap på HIV/AIDS området. Vår strategi är att mäta och ranka i vilken grad offentliga, privata och civila samhällets aktörer uppfyller sina åtaganden inom HIV/AIDS. AAI:s ratingverktyg skall stimulera diskussion och debatt kring hur olika aktörer kan förbättra sina insatser på HIV/AIDS området. AAI stöds av Svenska UD, Sida, Danska UD, Norska UD och Ford Foundation

Ladda ner hela Country Scorecard, och jämför länder och element på egen hand på www.aidsaccountability.org.

Ge oss feedback och ta reda på hur du kan delta i processen info@aidsaccountability.org.

AIDS Accountability International
Eriksbergsgatan 46
114 30 Stockholm

Telefon: 08 700 46 10
Email: info@aidaccountability.org
Webb: www.aidaccountability.org